

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ
& ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Ερ. Φ.: 161

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20-22
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426
Email : atneke@culture.gr

ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
ΚΟΙΝ: 1. Βουλευτή κ. Νικήτα Κακλαμάνη
2. Υπουργείο Εξωτερικών

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 2951/7.2.2022 Ερώτηση με θέμα:
«Ανησυχία για την κατάσταση του ναού της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη»

Σε απάντηση της με αριθμ. πρωτοκόλλου 2951/7.2.2022 Ερώτησης του Βουλευτή κ. Νικήτα Κακλαμάνη και σε ό,τι αφορά το ΥΠ.ΠΟ.Α., σας γνωρίζουμε τα εξής:

Ο ναός της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη συμπεριλαμβάνεται από το 1985 στα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, μαζί με άλλα βυζαντινά μνημεία της πόλης, όπως η Μονή της Χώρας, ο ναός Αγ. Σέργιου και Βάκχου (Küçük Ayasofya), τα Θεοδοσιανά τείχη, καθώς και μνημεία άλλων ιστορικών περιόδων (Historic Areas of Istanbul: <http://whc.unesco.org/en/list/356>). Είναι σαφές ότι η Αγία Σοφία, η οποία μετετράπη σε Μουσείο το 1934, απολαμβάνει και χαιρεί ισχυρής προστασίας ως μείζον πολιτιστικό αγαθό της ανθρωπότητας. Η κίνηση του προέδρου Ερντογάν δείχνει μια βαθιά ισλαμική τάση, η οποία συνδέεται με την εσωτερική πολιτική του, τη στιγμή που η Τουρκία ταλανίζεται από μεγάλα προβλήματα. Όπως επισημαίνει και ο κ. Βουλευτής στην ερώτησή του, η στάση της Τουρκίας παραβιάζει το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο και το Διεθνές Δίκαιο, και επιπλέον θέτει σε κίνδυνο την Οικουμενική Αξία της Αγίας Σοφίας και της Μονής της Χώρας, που προστατεύονται από τη Σύμβαση της Unesco (1972).

Με την προαναγγελία της μετατροπής σε τέμενος της Αγίας Σοφίας από τον ίδιο τον Πρόεδρο της Τουρκίας κινητοποιήθηκαν άμεσα τα Υπουργεία Εξωτερικών και Πολιτισμού, τα οποία προέβησαν σε μια σειρά ενεργειών και διαβημάτων προς την UNESCO και, γενικότερα, προς τη διεθνή κοινότητα. Η ίδια προσωπικά, σε συνέχεια των ενεργειών του Υπουργείου Εξωτερικών, απέστειλα στις 30-6-2020 επιστολή προς την Γενική Διευθύντρια της UNESCO, κα Audrey Azoulay για το θέμα. Η κα Azoulay, στην απαντητική επιστολή, της ανέφερε ότι η UNESCO παρακολουθεί το θέμα και ότι επισημάνθηκε στην Τουρκία ότι οποιαδήποτε αλλαγή στην χρήση του μνημείου προϋποθέτει την προηγούμενη γραπτή ενημέρωση της Διακυβερνητικής Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Παράλληλα, η Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδας στο Στρασβούργο, η Μόνιμη Αντιπροσωπεία UNESCO, οι Εθνικές Επιτροπές της Διεθνούς Ένωσης Βυζαντινών Πολιτισμών, καθώς και άλλοι φορείς, απέστειλαν υπομνήματα υποστήριξης υπέρ του τρέχοντος πλαισίου λειτουργίας του μνημείου.

Αποτέλεσμα των έγκαιρων αυτών ενεργειών της Ελλάδας, για την ευαισθητοποίηση της διεθνούς κοινότητας και ειδικότερα των οργάνων της UNESCO και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήταν ότι ήδη την ίδια ημέρα που εκδόθηκε το Διάταγμα του Προέδρου Ερντογάν για

την μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε μουσουλμανικό τέμενος, στις 10 Ιουλίου 2020, η Γενική Διευθύντρια της UNESCO αντέδρασε εκδίδοντας αυστηρή Ανακοίνωση Τύπου, υπογραμμίζοντας το γεγονός ότι δεν είχε προηγηθεί διαβούλευση με τον Οργανισμό, όπως είχε επανειλημμένως ζητηθεί. Αντίδραση υπήρξε και από την Ευρωπαϊκή Ένωση, στις 13.7.2020, όταν ο ΥΕ/Αντιπρόεδρος της Επιτροπής του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ καυτηρίασε την τουρκική ενέργεια κατά την διάρκεια συνέντευξης τύπου που παραχώρησε μετά το πέρας του Συμβουλίου.

Στη συνέχεια ακολούθησε στις 22.7.2020 ευρεία σύσκεψη, υπό την Προεδρία του Υπουργού Εξωτερικών Νίκου Δένδια και με συμμετοχή δική μου, υπηρεσιακών παραγόντων των δύο Υπουργείων, καθώς και της επικεφαλής της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της Ελλάδας στην UNESCO, πρέσβευς Μαρίας Διαμαντοπούλου, στην οποία αποφασίστηκε η δημιουργία διϋπουργικής άτυπης ομάδας εργασίας που εισηγήθηκε σειρά ενεργειών προς ανάδειξη του ζητήματος, με απώτερο χρονικό σημείο δράσεων την ημερομηνία σύγκλησης της αρμόδιας Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO στις 16-31 Ιουλίου 2021 (44η Σύνοδος).

Προκειμένου να διατηρηθεί ενεργό το ενδιαφέρον της παγκόσμιας κοινότητας, έως την σύγκληση της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς, οι Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ παρέιχαν κάθε υποστηρικτικό στοιχείο προς το ΥΠΕΞ και την Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία στην UNESCO. Ενδεικτικά συνέταξαν κείμενα για την επιστημονική τεκμηρίωση τόσο για την Αγία Σοφία, όσο και για την Μονή της Χώρας, για τις επιπτώσεις στην οικουμενική αξία των μνημείων από την αλλαγή χρήσης, για τη σημασία του ψηφιδωτού και τοιχογραφικού διακόσμου ως αναπόσπαστα τμήματα των μνημείων, για τη βεβήλωση των μνημείων, όταν αποκρύβονται συστατικά τους στοιχεία με αμφιβόλου αισθητικής «κουρτίνες», καθώς και συγκριτικά παραδείγματα άλλων μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς. Φρόντισαν επίσης για τη συλλογή και αξιοποίηση όλων των ψηφισμάτων και ανακοινώσεων διεθνών επιστημονικών οργανώσεων.

Με την παραίνεση της ελληνικής πλευράς, η Γενική Διευθύντρια της UNESCO έστειλε στην Κωνσταντινούπολη δύο φορές τον Ειδικό Απεσταλμένο της UNESCO Mounir Bouchenaki, προκειμένου να εξετάσει επί τόπου τις συνέπειες των τουρκικών αποφάσεων, λόγω αλλαγής χρήσης της Αγίας Σοφίας και της Μονής της Χώρας και αναμένεται η σχετική έκθεση.

Κατόπιν των επίμονων προσπαθειών της ελληνικής πλευράς, το θέμα αλλαγής χρήσης των μνημείων συμπεριελήφθη στην διευρυμένη 44η Σύνοδο της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO στο σημείο 7B της ημερήσιας διάταξης (State of Conservation of World Heritage properties inscribed on the World Heritage List). Αποτέλεσμα των παραπάνω πρωτοβουλιών της χώρας μας, ήταν η υιοθέτηση κατά την ως άνω 44η Σύνοδο (16-31.7.2021), ομόφωνης απόφασης σχετικής με την Αγία Σοφία και τη Μονή της Χώρας. Η Απόφαση καλεί την Τουρκία να καταθέσει επικαιροποιημένη Έκθεση στο Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, μέχρι την 1η Φεβρουαρίου 2022, σχετικά με την κατάσταση των εργασιών συντήρησης, καθώς και την υλοποίηση των συστάσεων της αρμόδιας Συμβουλευτικής Αποστολής της UNESCO, με ιδιαίτερες αναφορές στις διαδικασίες συμμόρφωσης, ως κράτος μέλος, με τους όρους της Σύμβασης για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς και με σκοπό να εξεταστεί η έκθεση της Τουρκίας κατά τις εργασίες της 45ης Συνόδου της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO (2022). Υπογραμμίζεται ότι, σύμφωνα με την αναφερόμενη απόφαση, η Συμβουλευτική Αποστολή της UNESCO πραγματοποίησε επίβλεψη στην Τουρκία, τον Οκτώβριο του 2020 και τον Ιανουάριο/Φεβρουάριο 2021, με αρμοδιότητες επιτόπου αξιολόγησης των επιπτώσεων της αλλαγής χρήσης του ναού της Αγίας Σοφίας και της Μονής Χώρας με σχετικές αναφορές/συστάσεις προς το κράτος μέλος, την Τουρκία. Επιπλέον, αναδεικνύεται η εμβληματική σημασία των συγκεκριμένων μνημείων, της Αγίας Σοφίας και της Μονής της Χώρας, και αναγνωρίζεται η εξέχουσα οικουμενική αξία που έχουν ως Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Το Δεκέμβριο του 2021, κατά την 23η Γενική Συνέλευση των χωρών της Σύμβασης για την Παγκόσμια Κληρονομιά η Ελλάδα εξελέγη -από τον πρώτο γύρο- μέλος της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO για τα επόμενα τέσσερα χρόνια. Για τη χώρα μας

αποτελεί μια μεγάλη διάκριση στον παγκόσμιο τοπίο της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η επιτυχία αυτή είναι το αποτέλεσμα εργώδους και συστηματικής προσπάθειας των αντιπροσωπειών των Υπουργείων Εξωτερικών και Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Στο πλαίσιο αυτό και με δεδομένο ότι η τουρκική πλευρά δεν κατέθεσε -ως όφειλε- μέχρι την 1η Φεβρουαρίου 2022 την αναφερόμενη ανωτέρω επικαιροποιημένη Έκθεση στο Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, η χώρα μας συνεχίζει τις άοκνες προσπάθειες ανάδειξης του ζητήματος με την ίδια ένταση και νέο γύρο διαβημάτων προς τους εκπροσώπους των λοιπών 20 κρατών μελών της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς, εν όψει της αναμενόμενης συζήτησης του θέματος τόσο της Αγίας Σοφίας, όσο και της Μονής της Χώρας στην 45η Σύνοδο της Επιτροπής. Συγχρόνως, συνεχίζεται η προσπάθεια ευαισθητοποίησης της διεθνούς κοινότητας στην ανάγκη να προστατευθούν τα εμβληματικά μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Αγίας Σοφίας και της Μονής της Χώρας από πολιτικούς καιροσκοπισμούς, τονίζοντας ότι είναι επείγουσα και αναγκαία η επιστροφή στο προηγούμενο καθεστώς των μνημείων, καθώς εκφράζει την μοναδική οικουμενική αξία τους ως σύμβολα διαθρησκευτικής και ειρηνικής συνύπαρξης λαών, μακριά από πρακτικές που θυμίζουν άλλες εποχές μισαλλοδοξίας και οπισθοδρόμησης.

Η Υπουργός
Πολιτισμού και Αθλητισμού
ΛΙΝΑ ΜΕΝΔΩΝΗ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Πολιτισμού
2. ΓΔΑΠΚ
3. Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων
4. ΔΒΜΑ
5. κ. Κ. Μπενίση, Εθνική Συντονίστρια για τα Ελληνικά Μνημεία ΚΠΚ UNESCO-ΔΙΠΚΑ, Α2
6. κ. Β. Δημητροπούλου, contact point για τα Ελληνικά Μνημεία ΚΠΚ UNESCO-ΔΒΜΑ, Β2